

UPPDATERAD
Månad 202101

KARLSTADS KOMMUN

RIKTLINJER GÄLLANDE SERVERINGSTILLSTÅND ENLIGT ALKOHOLLAGEN OCH LAG OM TOBAK OCH LIKNAVDE PRODUKTER KARLSTADS KOMMUN

Typ av styrdokument

Omfattar (vem styrdokumentet gäller för)	
Beslutsdatum	2021-03-
Beslutande instans	Arbetsmarknads- och socialnämnden
Diarienummer	2021:
Styrdokumentets giltighet	Klicka eller tryck här för att ange text.
Revidering	Klicka eller tryck här för att ange text.
Ersätter	Riktlinjer från 2017
Dokumentansvarig	Heléne Andersson/Mats Fackel

ANVISNING

Regler inriktade på metod och tillvägagångssätt. Fokuserar på utförande av en viss åtgärd, sätter gränser och förbjuder vissa beteenden.

HANDLINGSPLAN

Visar konkret hur ett visst uppdrag ska genomföras och följas upp genom att specificera åtgärder, tidplan och ansvar.

PLAN

Utgår från politisk styrning och beskriver vad kommunen vill uppnå inom ett visst område. En plan är planerande och framtidsyttande, här beskrivs önskad förändring och utveckling i form av insatser, men utan att specificera utförande eller metod. Kan innehålla mål.

POLICY

Uttrycker ett övergripande förhållningssätt i form av principer och inriktningar. Kortfattad styrning för bedömning och agerande i olika frågor. Nära kopplad till normer och värderingar.

RIKTLINJE

Vägledning som anger ramarna för handlingsutrymme i en viss fråga. Syftar till att skapa en gemensam norm för ett önskat beteende: som en slags handbok.

VERKSAMHETSPLAN

Visar konkret hur verksamheten ska fullgöra sitt uppdrag och uppfylla målen under ett visst år utifrån givna budgetramar. Kan innehålla mål.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
KARLSTADS KOMMUNS STYRMODELL	6
VISIONEN VISAR RIKTNINGEN.....	6
GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING.....	6
STRATEGISKA PLANEN VISAR PRIORITERADE MÅLOMRÅDEN.....	6
VÄRDEGRUNDEN ÄR VÅR KOMPASS	6
LAGAR OCH STYRDOKUMENT ÄR VÅRT RAMVERK.....	6
RIKTLINJER FÖR SERVERINGSTILLSTÅND OCH LAGEN OM TOBAK OCH LIKNADE PRODUKTER	7
INFORMATION	7
SYFTE MED RIKTLINJERNA	7
KOMMUNENS STATGISKA PLAN MED MÅLOMRÅDEN.....	8
KOMMUNENS INFORMATIONSSKYLDIGHET	8
Rättsregel.....	8
Riktlinjer.....	8
LAGAR OCH REGLER	8
Alkohollagen anger följande:	9
KUNSKAPSPROV	11
E-TJÄNSTER	11
HANDLÄGGNINGSTIDER FÖR ANSÖKAN OCH ANMÄLAN	11
Rättsregel.....	11
Riktlinjer.....	11
Riktlinjer.....	12
KOMMUNENS TILLSYNSVERKSAMHET	13
Rättsregler	13
Riktlinjer.....	14
TILLSYNSAVGIFTER	14
Rättsregler	14
Riktlinjer.....	14
REMISSYTTRANDE OCH STÖRNINGAR	14

Rättsregel	14
Riktlinjer	15
SERVERINGSTILLSTÅND	15
Rättsregel	15
Riktlinjer	16
PROBLEM PÅ GRUND AV SERVERINGSSTÄLLETS PLATS ELLER AV ANDRA SKÄL	16
Rättsregel	16
Riktlinjer	17
SERVERINGSTIDER	17
Rättsregel	17
Riktlinjer	17
Särskilda evenemang	18
UTESERVERING	18
Rättsregel	18
Riktlinjer	18
GEMENSAMT SERVERINGSUTRYMME	18
Rättsregel	18
Riktlinjer	18
VILLKOR	19
Rättsregel	19
Riktlinjer	19
TILLFÄLLIGA TILLSTÅND TILL ALLMÄNHET OCH SLUTNA SÄLLSKAP	19
Rättsregel	19
Riktlinjer	19
AVSLAG OCH ÅTERKALLELSE AV TILLSTÅND	20
Rättsregel	20
FOLKÖL	20
Rättsregel	20
Riktlinjer	21
LAGEN OM TOBAK OCH LIKANDE PRODUKTER	21
Rättsregel	21
Försäljning av tobaksvaror, tillstånd	22
Styck försäljning av cigaretter, rulltobak och snus	22
Anmälan vid försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare	22

Egenkontroll och uppgiftslämnande.....	22
Åldersgräns.....	22
Tillsyn.....	23
BEFOGENHETER.....	23
Tobaksvaror och örtprodukter för rökning.....	23
Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare.....	23
RIKTLINJER	24
För tobaksförsäljning.....	24
För elektroniska cigaretter.....	24
REFERENSER.....	24
Lagar och förordningar.....	24

KARLSTADS KOMMUNS STYRMODELL

VISIONEN VISAR RIKTNINGEN

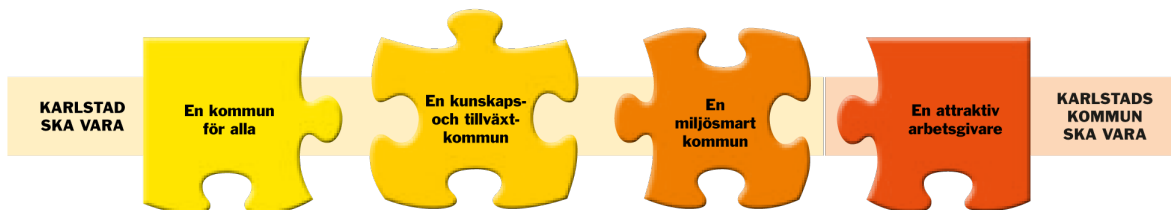
Vår vision, Livskvalitet Karlstad 100 000, visar riktningen för kommunens långsiktiga utveckling. Utvecklingen mot 100 000 invånare ska gå hand i hand med en hög livskvalitet och vår tillväxt sker på ett hållbart sätt.

GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

God ekonomisk hushållning är en förutsättning för vår långsiktiga planering. Verksamhet och ekonomi ska vara i gott skick, både på kort och lång sikt. Medborgarnas skattepengar ska användas så effektivt som möjligt och vår verksamhet ska ha god kvalitet.

STRATEGISKA PLANEN VISAR PRIORITERADE MÅLOMRÅDEN

Den strategiska planen hjälper oss att arbeta i visionens riktning. Den strategiska planen innehåller våra prioriterade målområden med övergripande mål och hjälper oss att planera så vi gör rätt saker. Indikatorer och målanalyser visar hur vi uppfyller målen och var framtida insatser behövs.

VÄRDEGRUNDEN ÄR VÅR KOMPASS

Värdegrunden fungerar som en kompass för hur vi ska utföra vårt arbete. Den är gemensam för alla medarbetare i kommunen. Kärnan är att Vi är till för Karlstadsborna. I värdegrunden står också att vi ser framåt och utvecklar vår verksamhet, vi genomför vårt uppdrag med engagemang, vi är en kommun i gott skick och vi når goda resultat.

LAGAR OCH STYRDOKUMENT ÄR VÅRT RAMVERK

Kommunens verksamheter styrs av svenska lagar, EU-förordningar och av de styrande dokument som kommunen beslutat om. Kommunens egna styrdokument finns i form av till exempel reglementen, policies, riktlinjer, planer och handlingsplaner.

RIKTLINJER FÖR SERVERINGSTILLSTÅND OCH LAGEN OM TOBAK OCH LIKNANDE PRODUKTER

INFORMATION

Alkoholserving i Karlstads kommun ska ske på ett ansvarsfullt sätt, med tyngdpunkt på människors hälsa och trygghet.

Kommunen ska enligt 8 kap. 9 § alkohollagen (2010:1622) tillhandahålla information om vad som gäller enligt alkohollagen och föreskrifter kopplade till lagen, samt riktlinjer för hur föreskrifterna tillämpas i kommunen. Väl genomtänkta och noggrant utformade riktlinjer skapar goda förutsättningar för att tillståndsgivningen ska kunna ske rättssäkert och effektivt.

Alkohollagen ger utrymme för lokal anpassning av när och var servering av alkoholhaltiga drycker ska tillåtas i kommunen och ger även kommunen rätt att vägra serveringstillstånd. ¹Syftet med riktlinjerna är att åstadkomma en likabehandling av tillståndsansökningar inom kommunen och att skapa en förutsebarhet för dem som har för avsikt att ansöka om serveringstillstånd. Med stöd i riktlinjerna prövas varje tillståndsansökan för sig.

Alkohollagen är en skyddslagstiftning för att begränsa de skador som alkohol kan orsaka. En utgångspunkt i den svenska alkoholpolitiken är att skyddet för människors hälsa bör gå före företagsekonomiska och näringspolitiska intressen.

Det övergripande målet för den svenska alkoholpolitiken ska vara att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Regleringen av serveringsverksamheten är ett medel för att nå detta mål. Återhållsamhet i samband med servering av alkoholdrycker är en genomgående princip i alkohollagen

En av samhällets grundläggande alkoholpolitiska värderingar är att alkohol och idrott inte hör ihop. Detta beaktas särskilt vid tillståndsprövning. För servering i anslutning till idrottsevenemang gäller samma krav på sökanden som vid övriga serveringstillstånd. Ingen servering av alkohol får ske till publik på läktare utan ska, om serveringstillstånd beviljas, ske på serveringsställe i en avgränsad del av idrottsanläggningen

SYFTE MED RIKTLINJERNA

- Att göra det lättare för den som tänker söka tillstånd att se om det kan beviljas.
- Att kommunen ska behandla ansökningar om serveringstillstånd på ett likvärdigt sätt.
- Att bidra till en rättssäker, snabb och effektiv tillståndsprövning.
- Att bidra till en likvärdig, effektiv och samordnad tillsyn.
- Att minska överkonsumtionen av alkohol. Särskilt fokus ska ligga på ungdomar och unga vuxna.
- Att bidra till en bättre folkhälsa.
- Att verka för fler alkoholfria ungdomsmiljöer och ungdomsarrangemang.

¹ 8 kap. 17 och 19 §§ alkohollagen (2010:1622)

KOMMUNENS STRATEGISKA PLAN MED MÅLOMRÅDEN

Kommunen har fyra målområden. Två av dessa har beröringspunkter för serveringstillstånd och tillsyn.

De två målområdena är, En kommun för alla och En kunskaps- och tillväxt kommun.

1. En kommun för alla. Övergripande mål är bland annat,
  - Karlstad ska vara bland de bästa besöksmålen i Sverige.
  - Karlstad ska vara en trygg kommun.
  - Karlstadsborna ska ha ett liv fritt från diskriminering.
  - Tillgängligheten och möjligheten till delaktighet ska vara god.
  - Karlstadsborna ska kunna leva ett hälsosamt liv.
2. En kunskaps- och tillväxt kommun. Övergripande mål är bland annat,
  - Karlstad ska ha ett gott företagsklimat.
3. En miljösmart kommun.
4. En attraktiv arbetsgivare.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har beslutat om nämndmål utifrån målområden och övergripande mål i strategisk plan. Ett mål berör serveringstillstånd och tillsyn:

- Arbeta för att minska riskbruk och missbruk av alkohol, narkotika, tobak och spel.

KOMMUNENS INFORMATIONSSKYLDIGHET

Rättsregel

Kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt denna lag och anslutande föreskrifter samt riktlinjer för tillämpning av föreskrifterna i kommunen.

Riktlinjer

Utbildning i ”Ansvarsfull alkoholservice” sker årligen i kommunens regi. Mer utförlig information finns på www.karlstad.se.

Karlstads kommun betonar vikten av en ”alkohol- och drogpolicy” på serveringsstället.

Karlstads kommun har som målsättning att besöka samtliga tillståndshavare årligen.

LAGAR OCH REGLER

Handläggning av serveringstillstånd och tillsyn av alkoholservice styrs av alkohollagen och angränsade lagar och förordningar.

Alkohollagen tolkas i första hand av förvaltningsdomstolarna och i andra hand av Folkhälsomyndigheten.

Länsstyrelsen utövar tillsyn över kommunen, men ger även kommunen råd och stöd i frågor som rör tolkning av alkohollagen.

Kommunen är skyldig att ha riktlinjer för alkoholservice som visar hur bestämmelserna tillämpas.

Riktlinjerna ska stämma överens med rådande lagar och regler.

Alkohollagen anger följande:

Spritdrycker, vin, andra jästa drycker, starköl och alkoholdrycksliknande preparat får bara säljas av den som har tillstånd, eller annan laglig rätt, i enlighet med alkohollagen, att sälja dessa drycker.²

I lagtexterna innebär ”försäljning” erbjudande av dryck mot ersättning. En typ av försäljning är servering, dryck säljs till gäst för att drickas upp på plats. Det är denna typ av försäljning som kommunens riktlinjer gäller för.

Tillstånd för servering av spritdrycker, vin, andra jästa alkoholdrycker starköl och alkoholdrycksliknande preparat utfärdas av den kommun där servering ska ske.³ Ansökan om serveringstillstånd görs skriftligt till kommunen.⁴

Serveringstillstånd får bara ges till den som visar sig vara lämplig att utöva verksamheten, med hänsyn till personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheter.

Serveringsstället ska ha ett kök för matlagning och servera tillredd mat.

Serveringstillstånd får vägras även om ovanstående krav är uppfyllda, om det är så att serveringen bedöms kunna medföra problem med ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

- Tillståndshavaren eller av denne utsedd serveringsansvarig person ska ha tillsyn över serveringen och vara närvarande på serveringsstället under hela serveringstiden. Det sista gäller inte vid rumsservering. Den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år och vara lämplig för uppgiften med hänsyn till sina personliga egenskaper och omständigheterna i övrigt.

Tillståndshavaren ska anmäla till kommunen den eller de personer som har utsetts att ansvara för servering av alkoholdrycker.⁵

Kommentar:

Kommunen gör ingen prövning. Att personen är lämplig bestämmer den som har tillståndet. Tillståndshavaren ska anmäla när en serveringsansvarig slutar sin anställning eller upphör att vara serveringsansvarig.

- Stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten får medges endast om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt kan erbjuda lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Efter klockan 23.00 får matutbudet vara ett fåtal enklare rätter.⁶

Kommentar: Varierat utbud innebär att det ska finnas flera förrätter, huvudrätter och efterrätter att välja emellan.

- Vid servering av alkoholdrycker har personalen ansvaret att se till att det inte uppstår störningar och att inga gäster blir överserverade, man ska se till att så kallad måttfullhet iakttas.⁷
- Priset för en alkoholdryck vid servering får inte vara lägre än inköpspriset med ett skäligt påslag. Prissättningen får inte vara på det sättet att försäljning av drycker med högre alkoholhalt gynnas. Gästerna får inte uppmanas att köpa alkoholdrycker.⁸

² 3 kap alkohollagen (2010:1622)

³ 8 kap. 1 § alkohollagen (2010:1622)

⁴ 8 kap. 10 § alkohollagen (2010:1622)

⁵ 8 kap. 18 § alkohollagen (2010:1622)

⁶ 8 kap. 15 § alkohollagen (2010:1622)

⁷ 8 kap. 20 § alkohollagen (2010:1622)

⁸ 8 kap.21 § alkohollagen (2010:1622)

Kommentar:

Mängdrabatt av typen ”köp två så ingår den tredje” är inte tillåten.

Kombinationserbudanden med mat och alkoholdryck är bara tillåten om det finns ett alternativ med alkoholfri dryck som erbjuds samtidigt till ett lägre pris. Rabatter vid ”happy hour” eller liknande får inte gälla endast alkoholdryck. Maträtter och lättdryck bör också ingå i rabatten.

- Vid servering av alkoholdrycker ska det finnas tillräckligt sortiment av lättdrycker.⁹
- Försäljning av alkoholdrycker ska skötas på ett sådant sätt att skador förhindras. Den som arbetar med försäljning av alkoholdrycker ska se till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället.¹⁰
- Alkoholdrycker får inte lämnas ut till den som är tydligt påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel. Alkoholdrycker får inte lämnas ut om det finns anledning att anta att den ska ges till någon som inte har rätt att köpa själv. Den som lämnar ut alkoholdrycker ska vara säker på att mottagaren har uppnått en ålder av 18 år.¹¹
- På serveringsställen får inte någon dricka andra alkoholdrycker än de som serveras enligt tillståndet. Detta gäller inte hotellrum. I lokaler som används till affärsmässig verksamhet och som inte har serveringstillstånd får inga alkoholdrycker förvaras eller drickas.¹²
- Vid marknadsföring av alkoholdrycker till gäster ska särskild måttfullhet iakttas. Reklam eller annan marknadsföringsåtgärd får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till användning av alkohol. Marknadsföring får inte rikta sig särskilt till eller visa barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år.¹³
- Den som tillverkar, säljer eller förmedlar försäljning av alkoholdrycker får i sin rörelse lämna sådana drycker som gåva endast i form av varuprov. Vid marknadsföring av tjänster eller vid försäljning av andra varor får alkoholdrycker inte lämnas som gåva.¹⁴
- Den som har tillstånd för servering till allmänheten eller stadigvarande tillstånd för servering i slutet sällskap, får köpa de spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat som behövs för rörelsen endast av partihandlare (grossist) eller av detaljhandelsbolaget (Systembolaget). Den som har tillstånd för servering i slutet sällskap vid ett enstaka tillfälle eller under en enstaka tidsperiod får köpa alkoholdrycker endast hos Systembolaget.¹⁵
- Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker får serveras. Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl, andra jästa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat påbörjas klockan 11.00 till klockan 01.00. Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.¹⁶
- Om alkoholserving på grund av serveringsställets läge eller av andra skäl kan befaras orsaka problem i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, får serveringstillstånd vägras även om övriga krav som finns i lagen är uppfyllda.¹⁷

⁹ 8 kap. 22 § alkohollagen (2010:1622)

¹⁰ 3 kap. 5 § alkohollagen (2010:1622)

¹¹ 3 kap. 8 § alkohollagen (2010:1622)

¹² 8 kap. 24 § alkohollagen (2010:1622)

¹³ 7 kap. 1 § alkohollagen (2010:1622)

¹⁴ 7 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622)

¹⁵ 8 kap. 13 § alkohollagen (2010:1622)

¹⁶ 8 kap. 19 § alkohollagen (2010:1622)

¹⁷ 8 kap. 17 § alkohollagen (2010:1622)

- Den som har beviljats serveringstillstånd ska anmäla hos kommunen när verksamheten ska påbörjas. Anmälan ska också göras om verksamheten läggs ner eller om avbrott görs. Om verksamheten förändras till sin omfattning eller på något annat sätt av betydelse för tillsynen ska detta också anmälas, liksom betydande förändring av ägarförhållanden.¹⁸

Alkohollagen finns att läsa i sin helhet på Riksdagens hemsida eller på www.karlstad.se.

KUNSKAPSPROV

I ansökningsavgiften ingår tre provtillfällen för sökande bolag. Om den som gör provet inte blir godkänd måste kommunen säga nej till ansökan. Sökande bolag kan lämna in en ny ansökan redan samma dag om de vill. När det gäller anmälan om ny driftschef eller liknande som vill göra provet kostar det 1 000 kronor per person och tillfälle. Provet kan göras muntligt.

Den som gör provet har 90 minuter på sig att genomföra provet och 120 minuter vid muntligt prov eller med tolk.

Kunskapsprovet är indelat i fyra delar

1. Alkoholpolitik
2. Tillsyn
3. Mat och utrustning
4. Servering.

För att bli godkänd krävs 75 % rätt på varje del.

E-TJÄNSTER

Karlstads kommun erbjuder e-tjänster för alla som gör ansökningar och anmälningar enligt alkohollagen. Se www.karlstad.se

HANDLÄGGNINGSTIDER FÖR ANSÖKAN OCH ANMÄLAN

Rättsregel

Enligt 5 § alkoholförordningen, (2010:1636), ska kommunerna fatta beslut i ärenden om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en komplett ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut ska kommunerna informera de sökande om varför handläggningstiden förlängs. Ett beslut att förlänga handläggningstiden får inte överklagas.

Riktlinjer

Handläggningstider vid komplett ansökan.

Ansökan	Handläggningstid	Övrigt	Beslutsfattare
Tillfälligt serveringstillstånd slutna sällskap	Upp till sju arbetsdagar	Varje sökande får som högst ha 12 serveringstillfällen per år.	Handläggare

¹⁸ 9 kap. 11 § alkohollagen (2010:1622)

Stadigvarande serveringstillstånd till allmänhet	Upp till tre veckor		Ordförande i arbetsmarknads- och socialnämnd
Stadigvarande serveringstillstånd slutet sällskap	Upp till tre veckor		Ordförande i arbetsmarknads- och socialnämnd
Tillfälligt serveringstillstånd allmänhet	Upp till tre veckor	Sökande får som högst ha 60 dagar alkoholserving och dagarna ska vara sammanhängande	Ordförande i arbetsmarknads- och socialnämnd
Ändring i befintligt serveringstillstånd	Upp till tre veckor		Ordförande i arbetsmarknads- och socialnämnd
Tillfällig ändring i befintligt serveringstillstånd tid/yta	Upp till tre veckor	Sökande får ha som högst fyra dagar alkoholserving och dagarna ska vara sammanhängande	Ordförande i arbetsmarknads- och socialnämnd
Catering till slutna sällskap	Upp till tre veckor		Ordförande i arbetsmarknads- och socialnämnd
Gemensam serveringsyta	Upp till tre veckor		Ordförande i arbetsmarknads- och socialnämnd
Provsmakning	Upp till tre veckor		Ordförande i arbetsmarknads- och socialnämnd

Riktlinjer

Handläggningstider vid anmälan.

Anmälan	Handläggningstid	Övrigt	Beslutsfattare
Serveringsansvarig personal	Vid mottagen lista eller via e-tjänst		
Kryddning av sprit	Två dagar		Handläggare
Ombyggnad/ändring i lokal	Upp till tre veckor		Handläggare eller ordförande i arbetsmarknads- och socialnämnd
Lokal vid catering	Upp till två veckor		Handläggare
Provsmakning	Upp till två veckor		Handläggare

KOMMUNENS TILLSYNSVERKSAMHET

Rättsregler

Folkhälsomyndigheten utövar central tillsyn över efterlevnaden av alkohollagen och kan meddela allmänna råd till vägledning för hur lagen ska tillämpas. Länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet.

Länsstyrelsen ska också ge råd till kommunerna. Den omedelbara tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna kring servering av alkoholdrycker görs av kommunen och av Polismyndigheten.¹⁹

Enligt alkohollagen ska Kronofogdemyndigheten, Polismyndigheten och Skatteverket lämna de uppgifter som kommunen behöver för att göra sitt arbete. Alkohollagen säger också att tillsynsmyndigheterna, kommun och polis har rätt att besöka lokaler och ta del av bokföring och andra handlingar som berör verksamheten. Tillsyn och kommunens möjlighet att ge erinran, varningen eller ta tillbaka tillstånd är det som säkerställer att restaurangverksamheterna bedrivs enligt gällande lagar och regler. Det är en förutsättning för att det ska gå att konkurrera på sunda och lika villkor mellan restaurangerna.

Tillsyn görs på tre olika sätt, genom förebyggande arbete, inre tillsyn och yttre tillsyn.

- Förebyggande tillsyn innebär information till tillståndshavare eller sökande och medverkande i utbildningar samt olika samarbetsprojekt. Syftet med förebyggande arbete är att tillståndshavaren ska känna till de krav som alkohollagen ställer, för att undvika att det uppstår brister i verksamheten.
- Yttre tillsyn är den tillsyn som arbetsmarknads- och socialförvaltningen och polisen utför kontinuerligt. Särskilt uppmärksammas folkhälsoaspekter och ordningsstörningar. De serveringsställen som har ungdomlig publik eller där det kan uppstå problem med ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa besöks regelbundet. Detsamma gäller verksamheter med nya tillstånd.²⁰
- Inre tillsyn innebär kontroll av uppgifter från olika myndigheter. Det handlar om ekonomiska frågor och tillståndshavarens lämplighet. Restaurangernas försäljning följs upp genom restaurangrapporter som lämnas in årligen och som ligger till grund för den tillsynsavgift som debiteras tillståndshavaren.

Kommunen ska upprätta en tillsynsplan för alkoholtillsynen. Planen ska lämnas till länsstyrelsen.²¹

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen kontrollerar att restaurangens alkoholservering sker enligt det utfärdade tillståndet och enligt lag. Tillsyn omfattar även kontroll av att marknadsföring/reklam av alkoholdrycker på serveringsstället och i närheten är på ett sparsamt sätt.²² Den ekonomiska skötsamheten kan granskas genom exempelvis kassa- och personalkontroll, ofta i samverkan med Skatteverket. I samverkan med polisen kontrolleras bland annat om det finns brottslig verksamhet, till exempel hantering av narkotika och smuggelsprit.

¹⁹ 9 kap. 1 § alkohollagen (2010:1622)

²⁰ Folkhälsomyndigheten (2014) Handbok i tillsyn – Metoder för kommun och polis att minska våld och skador i krogmiljö, upplaga 5:1 reviderad upplaga, s. 31.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/ecd6cc7dada84e9aa8cd1be14d0d6b1c/handbok-tillsyn-14003.pdf> (hämtad: 2019-11-08)

²¹ 9 kap.2 § 3st alkohollagen (2010:1622)

²² 9 kap. 3 § alkohollagen (2010:1622)

Riktlinjer

I tillsynen prioriteras särskilt:

- restauranger med sen serveringstid,
- restauranger med ung publik,
- tillfälliga arrangemang,
- nyetablerade restauranger

Några olika anledningar till tillsyn kan vara:

- polisrapporter,
- klagomål från allmänheten,
- annan inkommen information,

Efter varje tillsynstillfälle sker återkoppling till tillståndshavaren.

TILLSYNSAVGIFTER

Rättsregler

Kommunen har enligt 8 kap. 10 § alkohollagen rätt att ta ut avgifter för tillsyn av den som har serveringstillstånd och av den som har anmälningsskyldig försäljning och servering av folköl. Kommunens avgift beslutas av kommunfullmäktige och baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen som regleras i kommunallagen (1991:100).

Riktlinjer

Karlstads kommuns riktlinjer och avgifter finns att läsa på kommunens hemsida www.karlstad.se.

Tillsynsavgifterna är baserade på omsättning av årlig försäljning av alkohol och består av en fast och en rörlig del. Extra avgift tas ut om serveringsstället har uteservering och/eller öppet efter klockan 01.00. I tillsynsavgiften ingår tillsynsbesök vid behov informationsmöte gällande serveringsregler till tillståndshavarens personal.

Ansökningsavgifter och tillsynsavgifter är kopplade till KPI, konsumentprisindex. Avgifter för försäljning och servering av folköl och tobak är idag inte kopplade till KPI.

REMISSYTTRANDEN OCH STÖRNINGAR

Rättsregel

Polismyndighetens yttrande ska inhämtas vid en prövning av stadigvarande serveringstillstånd, till allmänheten och till slutet sällskap.²³ Yttrande ska även ingå i ansökan om tillfälligt serveringstillstånd till allmänheten, om det inte rör sig om ett arrangemang av endast liten omfattning. Lokaler som används för stadigvarande servering till allmänheten eller slutna sällskap ska vara lämpliga ur brandsäkerhetssynpunkt.²⁴

²³ 8 kap. 11 § alkohollagen (2010:1622)

²⁴ 8 kap. 16 § alkohollagen (2010:1622)

Riktlinjer

Vid ansökan skickar förvaltningen remisser till olika myndigheter och förvaltningar, dessa är Polismyndigheten, miljöförvaltningen, räddningstjänsten och Skatteverket. Vid behov skickas remiss till Kronofogdemyndigheten.

Polismyndigheten yttrar sig om lämpligheten av den sökta öppettiden för alkoholservingen, vandel och lämplighetskontroll av de sökande samt risk för ordningsstörningar. Polismyndighetens yttrande är särskilt viktigt, inte minst vid prövning av serveringstid utanför den så kallade normaltiden 11–01.

Miljöförvaltningen meddelar om den sökande har anmält sin verksamhet och om det finns risk för bland annat ljudstörningar.

Räddningstjänsten anger antal personer lokalen är godkänd för, att sökande har en plan gällande systematiskt brandskyddsarbete och uppfyller kraven enligt lagen om skydd för olyckor. (SFS 2003:778)

Skatteverket meddelar om ekonomisk skötsamhet hos den/de som sökt och deras företag.

SERVERINGSTILLSTÅND

Rättsregel

I 3 kap. alkohollagen (2010:1622) finns allmänna bestämmelser om försäljning. I kapitlet står det bland annat att:

- försäljning av alkoholdrycker ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras,
- den som säljer alkoholdrycker ska se till att det råder ordning och nykterhet på försäljningsstället,
- ansvarig personal ska se till att måttfullhet följs och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks,
- servering av alkoholdrycker får ske till den som har fyllt 18 år,
- alkoholdrycker inte får ges eller säljas till den som tydligt påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel,
- alkoholdrycker får inte serveras om det finns anledning att tro att den kommer att ges till någon annan som inte får bli serverad,
- den som serverar alkoholdrycker ska kontrollera eller på annat sätt vara säker på att mottagaren har fyllt 18 år,
- den som söker serveringstillstånd ska ha kunskaper om alkohollagen och ska vara personligt och ekonomiskt lämplig för att ha serveringstillstånd. Orsaken till dessa krav, som ställs i alkohollagen, är att säkerställa att serveringen sker på ett ansvarsfullt sätt.

Krav på den som söker serveringstillstånd:

- Den som söker serveringstillstånd måste redovisa finansieringen, hur sökande har betalat för köpet av restaurangen och annat som köps för att kunna starta verksamheten. Det kommunen bland annat kontrollerar är om den som söker tillstånd är den person som tänker driva verksamheten eller om det är någon annan, ett så kallat bulvanförhållande. Kontroll görs också avseende var pengarna kommer ifrån till exempel att det inte är olämpliga personer som lånat ut pengar till verksamheten. Eller att det är så kallade svart pengar som används. Detta för att undvika ekonomisk brottslighet,

- Den som söker ett serveringstillstånd måste få godkänt i ett kunskapsprov om alkohollagen.

Det är viktigt att även serveringspersonalen har kunskap om de lagar och regler som reglerar servering av alkoholdrycker.

Riktlinjer

Förvaltningen ska med dialog och samverkan med restaurangbranschen och andra berörda myndigheter verka för en bra restaurangmiljö, som präglas av en ansvarsfull alkoholhantering.

I Karlstads kommun godkänns inte försäljning av helflaskor med sprit, ölhinkar, shotsbrickor, pump på serveringsbord eller liknande. Folkhälsomyndigheten och Karlstads kommun anser inte att det stämmer överens med kravet på återhållsamhet att inte behålla kontrollen på serveringen genom att servera större mängder alkohol på en gång till en person eller en mindre grupp människor. Den serveringsmetoden kommer i konflikt med andra bestämmelser i alkohollagen, då det inte kan anses vara ett ansvarsfullt värdskap att servera alkoholdrycker på detta sätt. Ska man ha försäljning av så kallade helrör eller liknande ska det vara på en väl avgränsad yta med värd/värdinna som har tillsyn över serveringsytan och som ansvarar för att servera gästerna alkoholen. Personalen ska därefter ta bort flaskan från bordet, så gästerna inte kan servera sig själva. När gästerna vill ha påfyllning, får de kontakta personalen.

Tillsynen ska bedrivas enligt tillsynsplan.

Det ska alltid finnas ett utbud av lättdrycker som motsvarar de alkoholdrycker som finns. Om det finns starköl, rött/vitt vin ska det alltid finnas alkoholfritt rött/vitt vin.

På serveringsställen med ungdomsinriktad verksamhet ska all serveringsansvarig personal genomgå utbildning i "Ansvarsfull alkoholservering" vid nästkommande utbildningstillfälle. Med ungdomsinriktad verksamhet menar kommunen serveringsställen med åldersinriktning mellan 18–25 år. Utbildningskravet gäller även serveringsställen som fått administrativ påföljd, erinran eller varning av kommunen för brist på ordning och nykterhet.

PROBLEM PÅ GRUND AV SERVERINGSSTÄLLETS PLATS ELLER AV ANDRA SKÄL

Rättsregel

En ansökan om serveringstillstånd bedöms utifrån alkohollagens krav. Alkohollagen är enligt förarbeten till lagen, en skyddslag med avsikt att begränsa alkoholens skadeverkningar. Om alkohollagstiftningens krav kolliderar med näringspolitiska intressen eller konkurrenskrav, väger därför alkohollagens bestämmelser tyngre.

Servering får enligt 8 kap. 17 § alkohollagen (2010:1622) vägras om serveringen bedöms kunna medföra problem i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Kommunen ska bedöma risken för eventuella alkoholpolitiska problem. I tillståndsprövningen är Polismyndighetens yttrande om ordningsläget i området där restaurangen ska finnas och Miljökontorets bedömning av risken för störningar för de som bor där är viktigt.

Kommunen har rätt att säga nej till restauranger att servera alkoholdrycker i särskilt känsliga områden, till exempel nära skolor, ungdomsgårdar eller på platser där ungdomar brukar samlas, eller i områden där det finns problem med missbruk. Varje ansökan måste prövas individuellt, med hänsyn till omständigheterna i just det fallet.

Riktlinjer

Nämnden tycker att minderåriga ska ha rätt till alkoholfria nöjen och miljöer under uppväxtåren.

Ansökningar om alkoholservering vid arrangemang som är riktade till barn och ungdomar bör nekas eller behandlas mycket återhållsamt.

Nämnden ska när de prövar en ansökan göra en helhetsbedömning av om det finns en risk för att det blir problem med ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa om restaurangen får alkoholtillstånd. Prövningen ska ta hänsyn till följande:

- Polismyndighetens bedömning av risk för ordningsproblem på serveringsstället eller i närheten av restaurangen.
- Förvaltningens dokumenterade störningar från serveringsstället sedan tidigare, eller annan kännedom om problem på serveringsstället.
- Eventuell kommunens bedömning utifrån sociala hänsyn.
- Arrangemang riktade till minderåriga ska vara alkoholfria.
- Miljöer där det vistas många minderåriga, eller miljöer som i huvudsak vänder sig till minderåriga, ska vara alkoholfria.
- Vid nyetablering av verksamhet eller utökning av befintligt serveringstillstånd sker en noggrann bedömning.

SERVERINGSTIDER

Rättsregel

Det är kommunen som bestämmer under vilka tider som det är tillåtet att servera alkoholdrycker. Kommunen ska, när de tar beslut, särskilt beakta att alkoholservering kan medföra problem med ordning och nykterhet eller risk för människors hälsa. Kommunen har även rätt att vägra serveringstillstånd. Om kommunen inte fattar något beslut om serveringstider, får servering endast ske mellan klockan 11.00 och klockan 01.00. Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter att restaurangen stängt, när serveringstiden är slut.

Riktlinjer

Serveringstiderna har betydelse för boende i området och polisens arbete med att upprätthålla ordning och säkerhet. Frågan har dessutom alkoholpolitisk betydelse i och med att ökad tillgång till alkoholdrycker kan ge ökad alkoholkonsumtion och därmed till ökade skadeverkningar.

- Normaltid för servering av alkoholdrycker är mellan klockan 11.00 – 01.00.
- Serveringsställen som söker offentlig tillställning hos polisen, har möjlighet att ansöka om öppettid till klockan 02.00. Ordningstvakter krävs.
- För de ställen som har ett stadigvarande tillstånd till allmänhet fram till klockan 01.00 finns möjligheten att ansöka om stadigvarande tillstånd fram till klockan 02.00 i samband med familjehögtider, exempelvis 50-årsdagar, bröllop och liknande. Detsamma gäller tillfälligt tillstånd till slutet sällskap.
- Tillfälligt tillstånd till allmänhet med offentlig tillställning, exempelvis serveringstält gäller öppettid för alkoholservering söndag till torsdag som längst till 23.00, fredag och lördag som längst till klockan 01.00. Ordningstvakter krävs.

Särskilda evenemang

I undantagsfall kan den som redan har ett stadigvarande tillstånd, ansöka om tillfälligt utökat tillstånd för ytterligare en timme. Detsamma gäller för tillfälliga tillstånd. Undantagsvis kan det ges till klockan 02.00 för servering och fram till klockan 03.00 i samband med offentlig tillställning. Detta gäller vid enstaka större evenemang till exempel Svenska Rallyt, The Island festival eller liknande som riktar sig till en bred allmänhet och för ett större antal personer.

Möjligheten att hålla öppet med ytterligare en timme enligt ovan gäller för tillståndshavare inom den tätort där evenemanget genomförs.

En förutsättning för förlängt öppethållande är att förordnade ordningsvakter finns i samma utsträckning som i den verksamhet de vanligtvis bedriver. Vid tillfälliga tillstånd gäller att det ska finnas ordningsvakter enligt beslut från Polismyndigheten.

UTESERVERING

Rättsregel

Oavsett om servering sker inomhus eller utomhus gäller regeln att ”serveringstillstånd ska vara för ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren”.²⁵ Uteserveringar påverkas av andra lagar också. För användning av offentlig mark krävs tillstånd enligt ordningslagen. För att bygga en uteservering kan det krävas bygglov och om det sker på privat mark behövs dispositionsrätt.

För att alkohollagen ska följas måste uteserveringen vara fysiskt avgränsad från områden där servering inte får förekomma. Uteserveringen måste kunna överblickas, bland annat för att serveringspersonalen ska kunna se vilka gäster som får tillgång till alkoholdrycker och kunna upptäcka om det uppstår problem.

Riktlinjer

- Serveringstillstånd för uteservering ska vanligtvis följa restaurangens ordinarie öppettid, dryckesslag och andra bestämmelser. I Karlstads kommun gäller serveringstid som längst till klockan 01.00. Vid oro för störningar kan kommunen besluta om tidigare stängningstid. Hela tillståndet kan återkallas om det är problem på uteserveringen.
- Uteserveringen ska ligga i nära anslutning till och inom synhåll från restaurangen. Satellit-serveringar, det vill säga serveringar som inte ligger i nära anslutning till restaurangen ska inte beviljas tillstånd.
- Tillstånd för en uteservering ska inte beviljas om placeringen är olämplig och gör att människor riskerar att skadas.

GEMENSAMT SERVERINGSUTRYMME

Rättsregel

Särskilt tillstånd kan ges för flera tillståndshavare att använda ett gemensamt serveringsutrymme. En förutsättning är att var och en av de sökande har ett eget serveringstillstånd i grunden. Det är viktigt att hela lokalen går att överblicka. Kommunen gör en särskilt noggrann prövning på grund av de problem ett sådant serveringsutrymme kan få. Varje tillståndshavare ska svara för ordning och nykterhet inom ett sådant serveringsutrymme och för att vad som i övrigt gäller enligt denna lag följs under den tid han eller hon har servering där.²⁶

²⁵ 8 kap 14 § alkohollagen (2010:1622)

²⁶ 8 kap 14 § alkohollagen (2010:1622)

VILLKOR

Rättsregel

Kommunerna har möjlighet att meddela villkor även utan att det finns en särskild bestämmelse i lagen om detta.²⁷ Kommunen får om det finns särskilda skäl, begränsa tillståndets giltighet till viss tid. Villkoren måste alltid ligga inom ramen för de problem man vill förhindra i och med tillståndsgivningen.

Riktlinjer

Karlstads kommun kan i samband med att beslut om serveringstillstånd ges besluta om villkor.

- Kommunen har villkorat utrymningstiden på uteserveringar som längst till klockan 01.30. Uteserveringen ska vara tömd på gäster 30 minuter efter serveringstidens utgång.
- Bordsservering vid tillfälligt och stadigvarande serveringstillstånd till allmänhet när det finns risk för störningar och oroligheter
- Serveringstider vid bland annat idrott eller arrangemang som vänder sig till ung målgrupp.

TILLFÄLLIGA TILLSTÅND TILL ALLMÄNHET OCH SLUTNA SÄLLSKAP

Rättsregel

Serveringstillstånd kan ges för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap.

Tillståndet kan vara för servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod. Det kan även vara för en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle.²⁸

Tillstånd att anordna provsmakning av alkoholdrycker kan den söka som tillverkar eller är grossist av alkoholdrycker. Tillstånd kan meddelas stadigvarande eller för enstaka tidsperiod.

Riktlinjer

- En ansökan om tillstånd för tillfällig alkoholserving till allmänhet kan avslås med hänvisning till skyddet för ungdomar och vikten av alkoholfria ungdomsmiljöer.
- Tillfälliga tillstånd till allmänhet kan till exempel vara servering i samband med marknader, mässor, festivaler och liknande. Alkoholservingen ska ingå i ett evenemang. Evenemanget ska inte ha som huvudpunkt att servera alkohol utan alkoholen ska vara ett komplement till den mat som serveras. Serveringstiden ska vara relaterad till arrangemanget.
- Stor återhållsamhet gäller för serveringstillstånd i samband med idrottsevenemang eller arrangemang som riktar sig till ungdomar upp till 20 år. Vid prövning görs en samlad bedömning av arrangemangets inriktning och målgrupp, till exempel val av musik och artist och utformning av marknadsföring. En övre tidsgräns är 60 dagar i följd.
- Servering av spritdrycker medges normalt inte vid tillfällig servering till allmänhet.
- Tillfälligt serveringstillstånd kan gälla enstaka tillfälle eller enstaka tidsperiod. Tillfälligt serveringstillstånd till slutet sällskap avser en dag i taget och ges maximalt vid 12 tillfällen per år.

Exempel på slutna sällskap kan vara bröllop, födelsedagskalas, företagsfester med mera. Tillfällig servering förutsätter att det inte är fråga om regelbundet återkommande verksamhet.

²⁷ 8 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622)

²⁸ 8 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622)

För att det ska kunna vara ett slutet sällskap krävs att medlemmarna är kända före det aktuella arrangemanget. Det är alltså inte fråga om ett slutet sällskap om till exempel medlemskap kan lösas i entrén till den aktuella tillställningen. Vidare krävs att det finns ett gemensamt intresse eller annat innehållsmässigt samband.

AVSLAG OCH ÅTERKALLELSE AV TILLSTÅND

Rättsregel

Enligt alkohollagen är kommunen ibland skyldig att återkalla ett serveringstillstånd. Det ska göras om:

- Tillståndet inte längre utnyttjas.
- Det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit.
- Tillståndshavaren har brutit mot alkohollagen eller tillståndets krav på ett sådant sätt att en varning inte är en tillräcklig åtgärd, eller om tillståndshavaren har tilldelats en eller flera varningar utan att det som orsakat varningen har rättats till.²⁹

I första hand ska kommun ge tillståndshavaren en erinran (anmärkning) eller en varning.

Kommunen får vid grova överträdelser återkalla ett tillstånd utan att först ge någon erinran eller varning till tillståndshavaren.³⁰

Brottslig verksamhet som kan vara grund till återkallelse av serveringstillstånd är exempelvis narkotikabrott, häleri, koppleri, brott mot lotterilagen eller brott mot brandskyddsbestämmelserna. Kommunen har rätt att avslå en ansökan om serveringstillstånd, om lagkraven inte är uppfyllda.

FOLKÖL

Rättsregel

Servering av folköl får, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag³¹, ske om verksamheten bedrivs i sådana lokaler eller andra utrymmen i byggnader eller transportmedel som

1. ingår i anläggningar som är godkända enligt föreskrifter meddelade med stöd av 7 § 1 livsmedelslagen (2006:804) eller registrerade enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien, och
2. är avsedda för stadigvarande verksamhet med livsmedel och där mat serveras samtidigt.

Trots första stycket får folköl serveras i sådana fall som anges i 1 a §, 1 b § eller av den som innehar serveringstillstånd.

Den som avser att bedriva servering av folköl ska anmäla verksamheten hos den kommun där serveringen ska ske. Servering får inte påbörjas innan anmälan gjorts. Vad nu sagts gäller inte i fall som avses i 1 a §, 1 b § eller den som har serveringstillstånd.

Den som är anmälningskyldig enligt tredje stycket ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över serveringen. För egenkontrollen ska det finnas ett lämpligt program för verksamheten.³²

²⁹ 9 kap. 18 § alkohollagen (2010:1622)

³⁰ 9 kap. 17 § alkohollagen (2010:1622)

³¹ 8 kap. 8 § alkohollagen (2010:1622)

³² 5 kap. 5 § alkohollagen (2010:1622)

Detaljhandel med folköl är, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag³³, tillåten under villkor att verksamheten bedrivs i sådana lokaler eller andra utrymmen i byggnader eller transportmedel,

1. som ingår i anläggningar som är godkända enligt livsmedelslagen³⁴ eller registrerade enligt Europaparlamentets och rådets förordning,³⁵
2. som är avsedda för stadigvarande försäljning av livsmedel och där det också säljs mat.

Utan hinder av vad som föreskrivs i första stycket får detaljhandel med folköl bedrivas av detaljhandelsbolaget samt av tillverkare av sådan öl.

Den som bedriver detaljhandel med folköl ska anmäla verksamheten till den kommun där försäljningen sker. Försäljning får inte påbörjas förrän anmälan har gjorts.

Den som bedriver detaljhandel med folköl ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över försäljningen och svara för att personalen har erforderliga kunskaper om vad som gäller för försäljningen. För egenkontrollen ska det finnas ett särskilt program.

Riktlinjer

En förutsättning för detaljhandel med folköl är att det även säljs matvaror i butiken. Butiken ska ha ett brett sortiment av matvaror. Ett brett sortiment innebär att butiken har ett flertal varor av samma varutyp utifrån konserver, mejeriprodukter, charkprodukter, smörgåsar, frysta varor, bröd och grönsaker. Glass, godis, chips, kaffe och te anses inte vara matvaror. Butiken får endast sälja folköl om de uppfyller ovanstående krav.

Vid servering av folköl är det en förutsättning att det serveras mat. Minimikravet kan vid servering av folköl anses vara uppfyllt om det till exempel serveras varma smörgåsar, varm korv, hamburgare och liknande.

Volymen av folköl får inte överstiga volymen av livsmedel. Om detta inte följs kan kommunen ge muntlig och skriftlig varning och i förlängningen även förbjuda butiken att sälja folköl upp till 12 månader.

LAGEN OM TOBAK OCH LIKANDE PRODUKTER

Rättsregel

Denna lag syftar till att begränsa de hälsorisker och olägenheter som är förenade med användande av tobak och liknande produkter samt med exponering för rök från tobak och utsläpp från liknande produkter³⁶

Denna lag innehåller bestämmelser om tobak, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, örtprodukter för rökning och om användningen av njutningsmedel som till användningssättet motsvarar rökning men som inte innehåller tobak³⁷.

I lagen finns bestämmelser om

- produktkrav och rapporteringsskyldighet (2 kap.),
- märkning och förpackning (3 kap.),
- marknadsföring (4 kap.),
- handel (5 kap.),
- rökfria miljöer (6 kap.),

³³ 5 kap. 5 § alkohollagen (2010:1622)

³⁴ 7 kap. 1 § livsmedelslagen (2006:804)

³⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 29 april 2001 om livsmedelshygien2

³⁶ 1 kap. 1 § Lag om tobak och liknande produkter

³⁷ 1 kap. 2 § Lag om tobak och liknande produkter

- tillsyn (7 kap.),
- avgifter (8 kap.),
- överklagande (9 kap.),
- straffbestämmelser och förverkande (10 kap.), och
- bemyndiganden (11 kap.).

Försäljning av tobaksvaror, tillstånd

Endast den som har tillstånd får bedriva detaljhandel eller partihandel med tobaksvaror³⁸.

Tillstånd krävs inte för detalj- eller partihandlare som varken har säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige.

Ett tillstånd kan gälla för viss tid eller tills vidare. Om den som ansöker om tillstånd avser att bedriva detaljhandel från ett försäljningsställe, ska tillståndet avse försäljningsstället.

Ett tillstånd får beviljas endast den som visar att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i denna lag³⁹.

Styck försäljning av cigaretter, rulltobak och snus

- En styck förpackning med cigaretter ska innehålla minst 20 cigaretter,
- rulltobak ska innehålla tobak som väger minst 30 gram, och
- portionsförpackat snus ska innehålla minst 20 portioner.

Cigaretter, rulltobak och portionsförpackat snus får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden i mindre mängd än vad som anges i första stycket⁴⁰.

Anmälan vid försäljning av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

En näringsidkare som har säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige får inte bedriva detaljhandel med elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare utan att först ha anmält försäljningen till den kommun där försäljningen ska ske⁴¹.

Egenkontroll och uppgiftslämnande

Den som bedriver försäljning enligt 15 eller 16 § ska utöva egenkontroll över försäljningen och hanteringen i övrigt av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och se till att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram⁴².

Till anmälan om försäljning enligt 15 § eller registrering enligt 16 § ska egenkontrollprogrammet och de övriga uppgifter som behövs för kommunens och Folkhälsomyndighetens tillsyn bifogas. Ändrade uppgifter ska utan dröjsmål anmälas till kommunen respektive Folkhälsomyndigheten.

Åldersgräns

Tobaksvaror, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Den som lämnar ut en sådan vara eller produkt ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått nämnda ålder.

³⁸ 5 kap. 1 § Lag om tobak och liknande produkter

³⁹ 5 kap. 2 § Lag om tobak och liknande produkter

⁴⁰ 5 kap. 14 § Lag om tobak och liknande produkter

⁴¹ 5 kap. 15 § Lag om tobak och liknande produkter

⁴² 5 kap. 17 § Lag om tobak och liknande produkter

Om det finns särskild anledning att anta att varan eller produkten är avsedd att lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år, får den inte lämnas ut.

På försäljningsställen ska det finnas en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet mot att sälja eller lämna ut sådana varor eller produkter som avses i första stycket till den som inte har fyllt 18 år.⁴³

Tillsyn

Kommunen utövar tillsyn över att denna lag och anslutande föreskrifter följs när det gäller⁴⁴

1. hälsovarningar, produktpresentation och identitets- och säkerhetsmärkning enligt 3 kap. 1, 3, 4 och 7 §§ på försäljningsställen,
2. tillhandahållande av elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare enligt 2 kap. 7–9 §§ och 3 kap. 2, 5 och 6 §§ på försäljningsställen,
3. marknadsföring enligt 4 kap. 1, 2 och 5–7 §§ när det gäller marknadsföringsåtgärder på eller i anslutning till försäljningsställen, och
4. rökfria miljöer som avses i 6 kap. 2 § och som inte är upplåtna enbart för personal samt lokaler som avses i 6 kap. 3 §.

Målsättningen är minst ett tillsynsbesök per försäljningsställe och år.

BEFOGENHETER

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning

En kommun får återkalla ett försäljningstillstånd om

1. tillståndet inte längre utnyttjas,
2. tillståndshavaren inte uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande,
3. det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på försäljningsstället, eller i anslutning till detta, eller annars inom den tillståndspliktiga verksamheten utan att tillståndshavaren har ingripit, eller
4. tillståndshavaren har tilldelats varning utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.⁴⁵

I stället för återkallelse enligt 10 § får kommunen meddela tillståndshavaren en varning, om varning kan anses vara en tillräckligt ingripande åtgärd.⁴⁶

En varning får också meddelas tillståndshavare vid allvarliga eller upprepade överträdelser av det som gäller enligt denna lag eller anslutande föreskrifter.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

En tillsynsmyndighet som anges i 3–7 §§ får i sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att bestämmelserna i denna lag och anslutande föreskrifter ska följas.⁴⁷

⁴³ 5 kap. 18 § Lag om tobak och liknande produkter

⁴⁴ 7 kap. 3 § Lag om tobak och liknande produkter

⁴⁵ 7 kap. 10 § Lag om tobak och liknande produkter

⁴⁶ 7 kap. 11 § Lag om tobak och liknande produkter

⁴⁷ 7 kap. 12 § Lag om tobak och liknande produkter

Vid allvarliga eller upprepade överträdelser av denna lag får kommunen förbjuda den som bedriver detaljhandel med elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare att fortsätta försäljningen eller, om förbud får anses vara en alltför ingripande åtgärd, meddela varning.

Kommunens beslut gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.⁴⁸

Ett förbud får meddelas för en tid av högst sex månader.

RIKTLINJER

För tobaksförsäljning

Den 1 juli 2019 trädde den nya lagen om tobak och liknande produkter i kraft. Näringsidkare måste nu ansöka om försäljningstillstånd hos kommunen samt lämna ett egenkontrollprogram.

En näringsidkare som säljer tobaksvaror utan att ha ett försäljningstillstånd riskerar att bli fälld för olovlig tobaksförsäljning. Kommunen kan besluta om föreläggande, förbud, återkallelse eller varning om näringsidkare uppsåtligt bryter mot denna lag och dess föreskrifter.

En tillsynsavgift för detaljhandel tas ut årligen i Karlstads kommun.

Om uppgifterna rörande verksamheten ändras ska detta anmälas till kommunen utan dröjsmål.

För elektroniska cigaretter

Den nya lagen om tobak och liknande produkter innefattar även elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare, hur de ska utformas och vilka produktkrav de ska uppfylla.

Den som vill sälja elektroniska cigaretter och/eller påfyllningsbehållare måste göra en anmälan till kommunen innan försäljningen påbörjas. Anmälaren ska lämna in ett egenkontrollprogram.

Elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare ska förses med en hälsovarning, informationsblad och innehållsförteckning.

REFERENSER

Lagar och förordningar

Alkoholförordningen (2010:1636)

Alkohollagen (2010:1622)

Förvaltningslagen (2017:900)

Lag om tobak och liknande produkter (2018:2088)

Livsmedelslagen (2006:804)

Europaparlamentets och rådets förordning nr 850/2004

---

⁴⁸ 7 kap. 13 § Lag om tobak och liknande produkter